

„KAUNO ŠVARA“ TVARKĖ IR HITLERININKŲ PALIKTĄ BETVARKĘ

Kaip manoma, seniausia Lietuvoje atliekų tvarkymo bendrovė „Kauno švara“ vos prieš kelis mėnesius atšventė 70 metų įkūrimo jubiliejų. Per tuos metus keitėsi ne tik įmonės vardai, juridinis statusas, bet iš dalies ir darbo pobūdis.

Tiesa, Kauno atliekų tvarkymo sistemos istorija mena ir dar senesnes ištakas. Istorijos labirintai nuveda į XIX amžių. 1870 m. gegužės 28 d. buvo pasirašytas kontraktas tarp miesto Dūmos ir Jankelio Šachnovskio dėl miesto tvarkymo ir šiukšlių išvežimo pagal poreikį 2 kartus per savaitę. Suderėta suma – 483 rubliai, o kontrakto trukmė – 3 metai. Be jokios abejonės, šis kontraktas ir atliekų tvarkymo svarbos suvokimas davė rimtą postūmį ir vėliau kuriant atliekų tvarkytojų komandą.

Tiesioginės „Kauno švaros“ ištakos skaičiuojamos nuo 1944 metų spalio 6 dienos, kuomet Kauno miesto DŽDT Vykdomojo komiteto komunalinio ūkio skyriaus vedėjas įsakymu buvo įkurta miesto Ūkio ir Švaros dalis. Kadangi nacių okupacijos ir apskritai antrojo pasaulinio karo metais Kaunas labai nukentėjo, pagrindinis tuo metu kurtos struktūros tikslas buvo su tvarkyti hitlerinės okupacijos ir karo audrų nuniokotą miestą ir palaikyti normalią sanitarinę būklę.

„Įdomu tai, kad visų pirma buvo sudaryta komanda. 1944 rugpjūčio 16 dieną priimti pirmi devyni darbuotojai, o tik spalio mėnesį patvirtinta pati organizacija“, - teigia dabartinis UAB „Kauno švara“ generalinis direktorius Dalius Tu-

mynas.

Beje, uždara akcine bendrove „Kauno švara“ tapo tik 2000 metais. 1945 metais Ūkio ir Švaros dalis pavadinta Švaros kontora, 1963 metais Švaros kontoros gamybinėje bazėje Šančiuose, Ringuvos gatvėje, buvo įsteigta Specializuoto Autotransporto kontora, kuri po vienu stogu subūrė visų miesto komunalinių įmonių ir organizacijų turimas transporto priemonės (tuo metu autoparką sudarė 156 priemonės). 1991 metais įmonė pavadinta Savivaldybės įmone „Švara“, po dviejų metų, ji tapo valstybine įmone, o dar po dviejų metų vėl grįžo savivaldybės žinion. Priešpaskutinis žingsnis prieš tampant uždara akcine bendrove – įstaigos reorganizavimas į akcinę bendrovę „Kauno švara“.

Kauno atliekų tvarkymui naudotos priemonės metų eigoje taip pat kito. Istoriniai šaltiniai rodo, kad savivaldybė 1918 metais iš vokiečių okupacinės valdžios perėmė 54 arklius, 12 porinių ir 2 vienkinkius vežimus, 12 medinių bei 6 geležinius asenizacijos borus ir 1 garinį siurbį. Miesto valymui įsteigta gurguolė 1924 metais įsigijo 1 krovininį ir 2 asenizacijos automobilius, 2 boselius gatvių laistymui. Tiesioginė „Kauno švaros“ pirmtakė darbus pradėjo turėdama 40 frontininkų išbrokuotų, karui nebetinkamų arklių ir tiek pat vežimų, o 1947 metais mieste jau važinėjo dvi mašinos: bortinė ir asenizacinė.

Tobulėjantis transportas ir atliekų tvarkymo sistema taikosi ir

prie augančių atliekų kiekių. „Prieš 30 metų atliekas veždavo GAZ šiukšliavežės ir per dieną surinkdavo apie 70 tonų. Šiandien vežant moderniomis SCANIA, MAN šiukšliavežėmis per dieną surenkama per 700 tonų atliekų. Be to, prieš porą dešimtmečių atsiradęs atliekų rūšiavimas, bei konteinerinė sistema, nebereikia rymoti prie lango ir laukti pravažiuojančios šiukšliavežės. Viskas daroma gyventojų patogumui“. – teigia D. Tumynas.

Pagrindinis apie 500 darbuotojų turinčios bendrovės siekis yra gerinti paslaugos kokybę – nuolat atnaujinti autoparką, diegti naujoves.

KAI VALDININKAI NUORŪKOMIS DEGINDAVO SĄVARTYNUS

Per pastaruosius metus atliekų tvarkymo sistema Lietuvoje ženkliai patobulėjo. Tačiau ilgamečiai sektoriaus darbuotojai sako, kad tobulėti dar tikrai yra kur.

LKATA tarybos pirmininkas, bendrovės „Panevėžio specialusis autotransportas“ direktorius Valentas Bakšys atliekų tvarkymo sektoriuje dirba beveik 35 metus. Kai pradėjo dirbti šioje bendrovėje, galvanika, sunkieji metalai buvo pilami į paprastas sąvartynes iškastas duobes (pakilus vandens lygiui, žinoma, į mišką tekėdavo žalias vanduo), o atliekas sąvartynuose deginti būdavo taip įprasta, kad net patys anuometiniai valdininkai cigaretėmis jas uždegdavo.

Atliekų surinkimas taip pat nebuvo toks patogus, koks yra dabar: anksčiau nebuvo tikslių

atliekų išvežimo grafikų – automobilis tiesiog atvažiuodavo, papypsėdavo ir žmonės turėdavo subėgti su atliekų pilnais kibirais.

„Lyginant su tais laikais, kai tik pradėjau dirbti atliekų tvarkymo sektoriuje, situacija labai pasikeitė. Jei ir toliau tobulėsime tokiomis tempais, po 10-15 metų atliekas tvarkysime tikrai puikiai. Jau dabar daugiabučių namų gyventojai nebloggeriai išrūšiuoja atliekas, į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštes supilaukia vis didesni atliekų srautai“, - teigia ilgametis sektoriaus darbuotojas.

Gerų rezultatų pavyko pasiekti dirbant su jaunimu – vedant ekologines paskaitas, priimant Panevėžio aukštųjų mokyklų studentus aplinkosaugininkus į praktiką. Tiesa, V. Bakšio manymu, švietėjiška veikla turėtų būti aktyvesnė visoje

Lietuvoje, kad žmonės suprastų, jog šiukšlinti negalima ne tik savo kieme, bet ir kitose vietose.

„Prie švietėjiškos veiklos labiau prisidėti turėtų savivaldybių politikai. Pasinaudodami savo įtaka rinkėjams ir ryšiais su įvairiomis organizacijomis, jie galėtų paskatinti žmones rūšiuoti atliekas“, - mano V. Bakšys.

Be to, vienas būdų galinčių padėti dar labiau gerinant atliekų tvarkymo sistemą Lietuvoje galėtų būti savipriežiūros organizacijos įkūrimas. Tokios organizacijos jau veikia Skandinavijos šalyse. Jose dirba 3-5 žmonės, kurie nurodo gyventojams, kas atsakingas už vieną ar kitą problemą, susijusią su atliekų tvarkymo sistema, į ką reikėtų kreiptis – savivaldybę, atliekų tvarkytoją ar pan. – ir kaip tokią problemą reikėtų spręsti.

